

LA LLUITA CONTINUA

Treball, l'històric òrgan del PSUC, ha viscut la Guerra Civil, la clandestinitat i els vaivens de la democràcia

TEXT JOSEP MARIA FIGUERES

Treball, l'influent diari del PSUC durant la Guerra Civil, va passar durant la postguerra a ser una atrevida publicació clandestina fins arribar a la Transició quan, tot i l'enorme prestigi assolit com a capçalera revolucionària, va esdevenir portaveu d'un partit que va anar perdent pes electoral i, a poc a poc, va entrar en un procés de pèrdua d'aquella enorme influència pretèrita. Emmarcada dins el conjunt de les dues-centes publicacions comunistes, *Treball* fou la de més impacte dins el seu àmbit, al costat d'altres com *Nous Horitzons* o *Lluita*.

Treball va aparèixer poc abans que el partit. Efectivament, el *Diari dels treballadors de la ciutat i el camp* va néixer el 21 de juliol del 1936 per convertir-se en la tribuna ideològica del marxisme i el socialisme, arran de la unió singular de quatre partits (Partit Comunista de Catalunya, Federació Catalana del PSOE, Partit Català Proletari i Unió Socialista de Catalunya). El PSUC –Partit Socialista Unificat de Catalunya– es fundava, doncs, el 23 de juliol, només dos dies després de *Treball*, i ràpidament aquesta capçalera era identificada com l'òrgan de la nova formació.

El diari va esdevenir ràpidament una tribuna d'impacte polític, no pas social. Al seu contingut, d'alt nivell ideològic i intel·lectual, predominaven articles doctrinaris, discursos i parlaments de personalitats com Joan Comorera, Rafael Vidiella i tots els consellers, càrrecs i capdavanters comunistes. Malgrat això, no tenia l'impacte popular dels diaris *El Diluio*, *El Día Gráfico* o *La Vanguardia* ni l'impacte intel·lectual de *La Publicitat* o *La Humanitat*.

Tanmateix, *Treball* sortia diàriament al carrer en defensa de la República i era un diari de molta influència tenint en compte que el PSUC era el primer partit sorgit arran de la nova situació geopolítica –el suport de la URSS a la República assetjada i l'organització eficient de la militància–, mentre que el guanyador de les eleccions, ERC, es trobava en situació d'inferioritat, tot i tenir Companys a la Generalitat. Unes pàgines influents, les de *Treball*, que, paradoxalment, s'imprimien als tallers del catòlic *El Matí*, confiscat pel PSUC l'endemà de la sublevació militar.

ELOGIS I CRÍTQUES

En el primer número, de gran format i a cinc columnes, *Treball* ja és defineix com el diari del proletariat amb un lema en portada ben explícit: “Treballadors de tots els països, uniu-vos”. Actualment, es poden consultar els exemplars d'aquella època en una edició digital en què s'observa com, malgrat l'escassa

presència tant de fotografies com d'il·lustracions, aquesta capçalera tenia un disseny sòlid i compacte, amb abundants textos de gran extensió, un fet que va convertir-la en una publicació de qualitat i tota una referència ideològica.

Mitjançant diferents seccions ben estructurades s'informava de l'activitat bèl·lica al front amb comunicats oficials i cròniques –tot i que aquestes eren escasses–, cartes i comentaris sobre el dia a dia de la guerra, ja fos al front d'Aragó o al de Madrid. També es parlava de la rereguarda, amb notes i comunicats

ALS ANYS TRENTA, EL SEU DISSENY SÒLID I ELS SEUS TEXTOS VAN CONVERTIR-LA EN TOTA UNA REFERÈNCIA IDEOLÒGICA

d'entitats, sindicats, institucions, etc. que, com els altres diaris de l'època, en temps de guerra veien com el contingut, entre la censura i la propaganda, sempre se'n ressentia. En canvi, cal remarcar els cartells, de gran impacte visual i notable qualitat, que permetien promocionar el diari.

Pel que fa al contingut, *Treball* excel·lia en elogis a les diferents organitzacions marxistes amb agraïments i homenatges –constants– a la Unió Soviètica, però també amb crítiques al POUM d'Andreu Nin, d'inspiració comunista no estalinista i, per tant, enfrontat amb el PSUC.

Durant la guerra, *Treball* va ser dirigit per Pere Ardicaca (1936–1937), Artur Perucho (1937–1938) i Lluís Aymamí i Badina (1938–1939) als quals cal sumar-hi una àmplia nòmina de col·laboradors com Pau Ballester, Josep Ballester, Amadeu Bernadó, Pere Calders (*Kalders*), Víctor Colomer, Artur Cussó, Àngel Estivill, Ramon Fuster, Magdalena Gómez, Joan Grijalvo, Evarist Massip, Teresa Pàmies, Manuel Serra i Moret, Rafael Vidiella, etc.

El diari va publicar-se fins al darrer moment, a final del gener de 1939, quan els franquistes entraren per la Diagonal i centenars de militants del PSUC van haver d'exiliar-se a França. Els franquistes van saquejar la seu de *Treball*. Es tancava, així, la primera etapa d'aquest diari, en la qual es van publicar fins a 773 números.

DIARI CLANDESTÍ

Després de la guerra, *Treball* va passar a ser el portaveu del marxisme ortodox des de la clandestinitat amb una edició mensual. Aquesta nova etapa va iniciar-se el 1943. Apareix amb gran regularitat, fins al 1947, quan una caiguda de militants va provocar detencions i un consell de guerra amb empresonaments i el posterior afusellament, el 1949, del director, Joaquim Puig i Pidemunt, qui havia impulsat la capçalera, amb tiratges de fins a deu mil exemplars.

La perseverança va ser una constant durant molts anys i amb diferents directors, amb gent implicada com Víctor Mora, Armonia Rodríguez, Marcel Plans, Jordi Solé

EL 1949, ELS FRANQUISTES VAN AFUSELLAR EL DIRECTOR, JOAQUIM PUIG I PIDEMUNT, QUI HAVIA IMPULSAT LA CAPÇALERA

Tura, Joaquim Sempere, Jordi Borja, etc., tot i que, per raons evidents, no en signaven els textos.

La revista, però, va anar a remolc de les escissions i les crisis polítiques, la més remarcable la de Joan Comorera que, el 1951, va crear una publicació homònima. Mal-

grat aquests entrebancs, *Treball* va continuar sent, fins al 1972, una publicació bimensual. Un dels aspectes que cal valorar és que durant les quatre dècades del franquisme, *Treball* va sortir en català. La mort del dictador canviaria força coses. O no, perquè els obstacles no te-

ES CARACTERITZAVA PER L'OPOSICIÓ AL FRANQUISME, LA DEFENSA DE LA LLENGUA I LES REIVINDICACIONS OBRERES

nien aturador. Prova d'això és que Joan Busquet, el director d'aleshores, va veure com li obrien un expedient per presentar el diari als mitjans de comunicació, el 15 d'octubre de 1976, dia que informen que *Treball* passa a ser setmanal. A partir de llavors, els articles ja apareixen amb la signatura dels autors.

VIDA PRÒPIA

Treball representa al PSUC durant moltes dècades. Com ha exposat la historiadora Carme Cebrián —autora del llibre *Estimat PSUC: socialisme en llibertat* (Empúries, 1997)—, hi van col·laborar una extensa nòmina d'intel·lectuals, polítics, escriptors i militants marxistes que es caracteritzaven per l'oposició al franquisme, una defensa de la llengua i cultura catalanes, a més de la reivindicació de les aspiracions obreres.

Als seus treballs Cebrián recorda gent que va passar per *Treball*, com Joaquim Puig Pidemunt, Joan Comorera, Maria Palau, Gregorio López Raimundo, Pura Fernández, Felipe Cruz, López Neiro, Josep Rucosa, Josep Clariana, Josep Pardell, Cipriano García, Josep Solé

CONSERVACIÓ FRÀGIL

La premsa clandestina és fràgil, costa de preservar. I és que la possessió d'alguna de les seves capçaleres podia suposar multes, presó, tortura policial, condemna judicial, etc. Això explica que el catàleg del Centre d'Estudis Històrics Internacionals de 1977 indiqui que hi ha 25 números del període 1943-1953 i 122 del període 1961-1976, mentre que al catàleg de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona el primer número és del 5 de l'octubre de 1943 i el darrer, el 475, del 4 d'abril de 1977, enmig de llacunes, a vegades importants (del 182 salta fins al 226). A *La premsa del PSUC. (1936-1993)*, catàleg de les publicacions periòdiques del PSUC elaborat per Emili Gasch (Bellaterra, UAB Servei de Publicacions, 1999), s'exposa l'estat de conservació als quatre grans centres (l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Arxiu Nacional de Catalunya —on hi ha l'arxiu de *Treball*—, el Centre d'Estudis Històrics Internacionals i el Centre Documental de la Comunicació-UAB) i malgrat els 899 números ressenyats, encara hi ha absències d'uns quants números.

Joaquim Puig Pidemunt, director de *Treball* afusellat pels franquistes. Sota la seva direcció va arribar a tirar fins a deu mil exemplars.

Barberà i Montserrat Roig, entre altres. La mateixa Teresa Pàmies va explicar a Cebrián com *Treball* s'elaborava a l'exili, s'imprimia a Barcelona i es repartia en una cadena en la qual tot el partit s'hi implicava.

Amb la Transició, segueix l'evolució política en les transformacions del PSUC en Iniciativa per Catalunya (IC). Un període, aquest, en què *Treball* viu una reducció de la seva influència. Carme Cebrián a *Estimat PSUC* explica com la capçalera pateix el procés de divisió del partit i els enfrontaments que portaren a una pèrdua de militància, una pèrdua d'interès i, per tant, una disminució de les vendes.

En els anys posteriors, la publicació seguiria millores formals i tecnològiques com l'adopció del color a la portada i, en els darrers temps, va deixar el paper per publicar-se tan sols en digital. Amb tot, com queda *Treball* arran de l'anunci al juliol de la dissolució d'Iniciativa per Catalunya-Verds. Com afecta el concurs de creditors i l'ERO a aquesta capçalera històrica? Marc Andreu –codirector de *Treball* des de novembre juntament amb Paola Lo Cascio– assegura que “la revista segueix viva, de moment en línia com en els darrers temps, si bé sense descartar fer-ho compatible amb el format paper en algun moment”. Tot i que el Consell Nacional d'ICV va ratificar el nomenament d'ambdós, la capçalera depèn legalment i formal, des de fa anys, de la Fundació Nous Horitzons i manté el lligam històric i emocional amb el PSUC. I com que ni la Fundació Nous Horitzons ni el PSUC, i per tant

tampoc *Treball*, estan afectats pel concurs de creditors en el qual està immersa ICV, aquesta publicació “té vida pròpia i segueix, i seguirà, en actiu”, tal com apunta Andreu.

Com escrivien, el 18 de novembre, els nous codirectors en un article de presentació, “ni la guerra, ni la re-

LA PUBLICACIÓ, QUE ARA NOMÉS ES PUBLICA EN DIGITAL, NO ES VEU AFECTADA PEL CONCURS DE CREDITORS D'ICV

pressió, ni l'exili, ni la dictadura van poder callar la seva veu durant quaranta anys. Tampoc, o encara menys, una democràcia que, per la determinada correlació de forces i debilitats dels anys setanta del segle XX, no va ser el socialisme en llibertat que *Treball* hagués volgut anunciar en portada. Però que va permetre, gràcies a la lluita de molta gent, recuperar i guanyar llibertats i drets socials i nacionals que no es poden menystenir. I que, si de cas, després d'uns altres quaranta anys, cal seguir lluitant per conservar, ampliar o guanyar-ne de nous”. Així doncs, la lluita continua. Ç

Més informació a:

www.revistatreball.cat › Web de *Treball*

